

Published in "Världen och Vi" Issue 2-3, 2007

Förbanna inte mörkret – ett litet ljus i Bagdad!

Enligt FN:s Barnkonvention har alla barn rätt att (över)leva och att utvecklas. De har rätt att fostras till ett ansvarsfullt liv i ett fritt samhälle i en anda av förståelse, fred, tolerans, jämlikhet mellan könen och vänskap mellan alla folkslag, etniska, nationella och religiösa grupper och urinvånare.

Dessa rättigheter sitter löst i dagens Irak. Dödligheten och sjukligheten bland barn är mycket hög: den år 1991 förstörda och aldrig återuppbyggda infra-strukturen, tretton års ekonomiska sanktioner, krig, ockupation har förstört livet för en hel generation. Tillvaron omkring dem präglas av våld, misstänksamhet, otrygghet. Livet är fruktansvärt, skrämmande, onormalt – särskilt för barnen.

Men i Bagdad, i ett religiöst och etniskt blandat område finns ett litet barnbibliotek dit barnen kan gå och lyssna på sagor och berättelser, läsa själva, rita och måla, sjunga, undervisas i datakunskap. Det är en mötesplats där barn från olika etniska och religiösa grupper får träffas och ha det roligt tillsammans och genom böckerna gå in i andra världar en liten stund, utveckla fantasi och inlevelseförmåga, se att vi är alla så lika trots alla våra olikheter. På grund av säkerhetsriskerna vågar vuxna ofta inte gå ut eller släppa ut sina barn. Ändå kommer varje dag bibliotekspersonalen och barn till biblioteket och det måste nog ses som hjältemodigt!

Bakgrunden är denna:

Efter många års motstånd mot de ekonomiska sanktionerna mot Irak och sedan mot kriget och ockupationen beslöt Svensk-irakiska Solidaritetskommittén (SISK) att söka pengar för något gräsrotsprojekt i Irak. Vi förmodade att en hel del sådana skulle växa upp även under ockupationen – livet går ju trots allt vidare och det civila samhällets behov var och är oändliga. Det spelade nästan ingen roll vad vi sökte bidrag för. Men eftersom behovet av böcker, bibliotek, läskunnighet, läsglädje sällan betonades i biståndsdebatten beslöt vi att söka medel för ett barnbibliotek i Bagdad.

I slutet av året 2005 beviljades vi Sida-bidrag för detta projekt som, i likhet med andra NGO-projekt i Irak, administreras av Olof Palmes Internationella Center. Vi köpte böcker av Mona Henning från bokförlaget Dar al Muna i Stockholm, ett litet förlag som specialiserat sig på att översätta svensk och anglosaxisk barnlitteratur till arabiska. Medlemmar av projektgruppen reste till Bagdad i februari 2006 för ett s.k uppstartmöte med den irakiska projektgruppen. Med sig på resan hade de 60 kg Pippi Långstrump, Bröderna Lejonhjärta, Anne på Grönkulla, Alfons Åberg etc, som överlämnades som en första grundplåt till bokbeståndet. På plats finns sedan en tid också en del arabiska barnböcker och det är förstås meningen att det beståndet ska växa. Vi vill ju inte utsätta barnen för kulturimperialism!

Under tiden hade vår samarbetsorganisation i Bagdad, Irakiska Kvinnoförbundet, hittat en lokal, skaffat möbler, hyllor och datorer och anställt tre personer för att sköta

arbetet. I april 2006 öppnades biblioteket. Redan vid invigningen kom barn från olika delar av Bagdad och sedan dess besöker ett tjugo-tal barn biblioteket varje dag.

Projektgrupperna har etablerat ett barnboksbibliotek som med sin verksamhet ger barnen tillgång till litteratur och barn- och ungdomskultur. Dessutom anordnar biblioteket olika kulturella aktiviteter och små tävlingar och fester för barnen. Bl a har en utställning med barnens teckningar anordnats med prisutdelning för bästa teckningar och ett samarbete med Filmskolan i Bagdad inletts. Sedan en tid har en fri teatergrupp i Bagdad, "Fredens barn", kontakt med biblioteket och planen är att de ska öva in teaterpjäser med de barn som vill för att sedan ordna föreställningar för föräldrar och vänner till barnen.

På många håll i arabvärlden har barnkultur och barnböcker låg status och uppfattas inte som jämbördiga med vuxenlitteratur. Det är heller inte vanligt att ha ett aktivt utbyte med barnen och i undervisningen bejaka och bekräfta deras upplevelser och erfarenheter. Utan utbildning av personalen riskerar en stor del av litteraturens potential att gå förlorad.

Därför blev vårt nästa steg att ordna en tio dagars workshop för de kvinnor som arbetar på biblioteket, en utbildning som ägde rum i Amman, Jordanien i februari 2007 med palestinska utbildare som sponsrades av Diakonia i Jerusalem och Utbildningsministeriet i Ramallah. På de palestinska områdena har nämligen de senaste tio åren ett liknande projekt genomförts men i mycket större skala. Även där gav Sida medel i början och Diakonia administrerade projektet. Utbildning av hundratals bibliotekarier och lärare i hur man arbetar med barnlitteratur och utnyttjar dess fulla potential har utförts i de palestinska områdena och i dag finns en hel del erfarna lärare i ämnet. Att t ex introducera den olydiga och självständiga Pippi i en arabisk kultur är inte okontroversiellt. Men barnen älskar henne! Och att läsa Selma Lagerlöfs Bortbytingen kan ge upphov till många fruktbara diskussioner om barmhärtighet och etiska dilemman.

En irakisk medlem av vår projektgrupp trotsade nyligen farorna med att resa till och att befinna sig i Irak och reste i april 2007 till Bagdad för att besöka biblioteket. Enligt henne blir situationen i Irak allt värre - men biblioteket överlever, är välbesökt och det finns planer på att etablera kontakt med ett annat Sida-finansierat NGO-projekt i Bagdad : barnteater som spelas av Gränslösa Teatern. Kanske kan barnen själva sätta upp pjäser med hjälp av denna grupp.

Problemet är som alltid finansiering av projektet. Vi skulle ju helst se att det inte stannade vid ett enda litet bibliotek i ett begränsat område utan spred sig till skolor, andra områden i Bagdad och även till andra städer i Irak, som bokprojektet gjort i de palestinska områdena. Det är i skrivandets stund osäkert om Sida kommer att bevilja pengar till biblioteket för år 2008. Vi samlar därför in pengar från allmänheten för att biblioteket ska kunna leva vidare och utvecklas.

Så många fasansfulla nyheter når oss från Irak. Men barnboksbiblioteket i Bagdad är ändå ett litet ljus i mörkret och det finns många fler. Gräsrotsprojekten, särskilt för barns och ungdomars och kvinnors rättigheter kämpar på i Irak i en anda av beslutsamhet och "trots allt"- hoppfullhet.

Anita Lilburn
Ordf. SISK

Information om organisationerna

Svensk-Irakiska Solidaritetskommittén är en svensk NGO som motsätter sig ockupationen av Irak och ser den som ett av de främsta hindren för en fredlig och demokratisk utveckling av landet. Kommittén stöder fackligt och kulturellt utbyte mellan folken och ger praktiskt och ekonomiskt stöd till lokala irakiska gräsrotsprojekt utanför ockupationsmaktens kontroll.

Irakiska Kvinnoförbundet startades 1952 och har som sin målsättning ett demokratiskt och självständigt Irak samt kamp för kvinnors och barns rätt i samhället. Förbundet är öppet för alla kvinnor som stöder dess målsättning, oavsett etnisk tillhörighet och religion.

**Om ni vill stödja barnbiblioteket i Bagdad kan ni sätta in ert bidrag på Fredsrådsfondens 90-konto: pg-nummer 90 03 80 – 7
Märk talongen "Barnbiblioteket i Bagdad"**